

Izvješće Centra za kontrolu otrovanja za 2025.

Emin Veledar, Marija Macan i Željka Babić

Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb, Hrvatska

Ovo izvješće Centra za kontrolu otrovanja Instituta za medicinska istraživanja i medicinu rada nastavak je izvješća objavljenih u prethodnim brojevima ovog časopisa. U njemu se navode osnovni statistički podaci o broju poziva primljenih u Centru za kontrolu otrovanja tijekom razdoblja od siječnja do prosinca 2025. godine, uključujući podatke o tražiteljima informacija i podatke o bolesnicima i osobinama otrovanja.

Tijekom navedenog razdoblja u Centru je zabilježeno 3475 poziva kojima su se tražile informacije o 3515 slučajeva otrovanja i sumnji na otrovanje ljudi ili životinja. Od ukupnog broja slučajeva, 3418 bili su slučajevi izloženosti ljudi gdje je temeljem simptoma i načina izloženosti procijenjeno da postoji rizik od štetnih učinaka i čije su karakteristike prikazane u nastavku ovog izvještaja, 88 bili su slučajevi upita o otrovnosti određene tvari bez odgovarajuće izloženosti ljudi, a u 9 slučajeva radilo se o izloženosti životinja. U 54 % od ukupnog broja slučajeva izloženosti ljudi tražitelji informacija bili su zdravstveni radnici (liječnici i medicinske sestre ili tehničari), a u 46 % privatne osobe. Šest poziva bilo je upućeno od drugih pozivatelja (djelatnici dječjeg vrtića, doma za starije itd.).

Najveći broj slučajeva zabilježen je u srpnju (372 slučaja), a najmanji u siječnju (231 slučaj). Gledajući na godišnjoj razini, bilo je prosječno 284 slučaja mjesečno.

Starost se kretala u rasponu od novorođenačke dobi do 95. godine života. Od ukupnog broja osoba s poznatom dobnom skupinom najzastupljeniji su bili dojenčad i predškolska djeca (od rođenja do uključivo pete godine života 46 %; prosječna dob dvije godine) i odrasle osobe (40 %). U ukupnom broju slučajeva s poznatim spolom, muški i ženski spol bili su podjednako zastupljeni (49 % muških osoba prema 51 % ženskih osoba). Ženski spol prevladavao je kod adolescenata (64 %).

Najzastupljenije tvari koje su uzrokovale otrovanja bile su kućne kemikalije (41 % od ukupnog broja slučajeva s poznatim uzrokom otrovanja) i lijekovi (34 %). Od lijekova najzastupljeniji su bili psihoaktivni lijekovi (42 % od ukupnog broja slučajeva otrovanja lijekovima) uključujući neuroleptike, benzodiazepine, antidepresive i hipnotike, zatim analgetici i nesteroidni protuupalni lijekovi (23 %) i lijekovi za kardiovaskularne bolesti (9 %).

Među slučajevima otrovanja biljkama (ukupno 180 slučajeva) najzastupljenija vrsta biljaka bila je oleander (*Nerium oleander*), a od ostalih biljaka adam (*Alocasia odora*), bazga (*Sambucus nigra*), bršljan (*Hedera helix*) i kozlac (*Arum maculatum*).

Ubodi i ugrizi otrovnih životinja (ukupno 46 slučajeva) uključivali su zmije (poskok, ričovka), ribe (riba pauk) i člankonošce (pauci uključujući crnu udovicu).

Kudikamo najčešći put unosa bio je ingestijom (81 % od ukupnog broja slučajeva u kojima je put izloženosti bio poznat), a zatim udisanjem (10 %).

Od ukupnog broja slučajeva s poznatom kliničkom slikom u trenutku poziva 62 % bilo je asimptomatsko, 35 % imalo je samo blaže do umjerene simptome i znakove otrovanja (primjerice iritaciju probavnog trakta, glavobolju ili iritaciju kože i dišnog sustava), a 3 % slučajeva imalo je teške simptome (teži poremećaji središnjeg živčanog sustava, korozivna oštećenja gastrointestinalnog trakta, ozbiljni dišni simptomi).

Omjer između suicidalnih i zadesnih otrovanja u ukupnom broju slučajeva bio je oko 1:5 (475 naspram 2476 slučajeva). U skupini adolescenata taj omjer bio je obrnut, s oko dva puta više suicidalnih u odnosu na zadesna otrovanja.

Tablica 1. Uzroci izloženosti u ljudi

Tvar	Broj slučajeva (% od ukupno)
Kućne kemikalije ^a	1405 (41,1)
Lijekovi	1179 (34,5)
Biljke ^b	180 (5,3)
Industrijske kemikalije ^c	149 (4,4)
Kombinacije ^d	81 (2,4)
Pesticidi ^e	80 (2,3)
Hrana	60 (1,8)
Sredstva ovisnosti	55 (1,6)
Životinje	46 (1,3)
Ugljikov monoksid	32 (0,9)
Gljive	22 (0,6)
Strano tijelo	18 (0,5)
Alkohol	8 (0,2)
Ostalo	80 (2,3)
Nepoznato	23 (0,7)
UKUPNO	3418 (100)

Ukupni broj slučajeva (3418) ne uključuje 88 upita o otrovnosti određene tvari bez odgovarajuće izloženosti ljudi i 9 slučajeva izloženosti životinja.

^asredstva za uporabu u kućanstvu i okućnici npr, sredstva za pranje i čišćenje, higijensko-kozmetički proizvodi, igračke i školski pribor, proizvodi s organskim otapalima, kućanski insekticidi i repelenti, ^bbez gljiva, ^ckemikalije za vanjsku ili profesionalnu uporabu npr, motorna goriva, mineralna gnojiva, profesionalna sredstva za čišćenje, ^distodobna izloženost dvjema ili više skupina tvari (najčešće lijekovima i alkoholu), ^ene uključuje sredstva opće uporabe koja sadržavaju pesticide

Tablica 2. Broj slučajeva prema uzrocima izloženosti u pojedinim dobnim skupinama

Tvar	Broj slučajeva (% od ukupno)		
	Dojenčad i predškolska djeca	Školska djeca i adolescenti	Odrasli
Kućne kemikalije	836 (53,1)	83 (17,8)	486 (35,3)
Lijekovi	478 (30,4)	256 (55,1)	445 (32,3)
Industrijske kemikalije	12 (0,8)	14 (3,0)	123 (8,9)
Biljke	127 (8,1)	12 (2,6)	41 (3,0)
Pesticidi	29 (1,8)	5 (1,1)	46 (3,3)
Hrana	18 (1,1)	18 (3,9)	24 (1,7)
Sredstva ovisnosti	3 (0,2)	24 (5,2)	28 (2,0)
Životinje	11 (0,7)	4 (0,9)	31 (2,2)
Gljive	3 (0,2)	5 (1,1)	14 (1,0)
Ugljikov monoksid	23 (1,5)	4 (0,9)	5 (0,4)
Strano tijelo	2 (0,1)	3 (0,6)	13 (0,9)
Alkohol	1 (0,1)	3 (0,6)	4 (0,3)
Kombinacije	1 (0,1)	15 (3,2)	65 (4,7)
Ostalo	28 (1,8)	16 (3,4)	36 (2,6)
Nepoznato	2 (0,1)	3 (0,6)	17 (1,2)
UKUPNO	1574 (100)	465 (100)	1378 (100)

Dobne skupine definirane su na slici 1. Ukupni broj slučajeva (3417) ne uključuje 1 slučaj u kojem je dobna skupina bila nepoznata, 88 upita o otrovnosti određene tvari bez odgovarajuće izloženosti i 9 slučajeva izloženosti životinja

Tablica 3. Put izloženosti u slučajevima izloženosti ljudi

Put izloženosti	Broj slučajeva (% od ukupno)
Ingestijom	2757 (80,7)
Inhalacijom	337 (9,9)
Kožom	83 (2,4)
Konjunktivom oka	42 (1,2)
Ugriz ili ubod	44 (1,3)
Parenteralno	25 (0,7)
Nazalno	18 (0,5)
Vaginalno	11 (0,3)
U uho	4 (0,1)
Gingivalno	1 (<0,1)
Više putova	78 (2,3)
Nepoznato	18 (0,5)
UKUPNO	3418 (100)

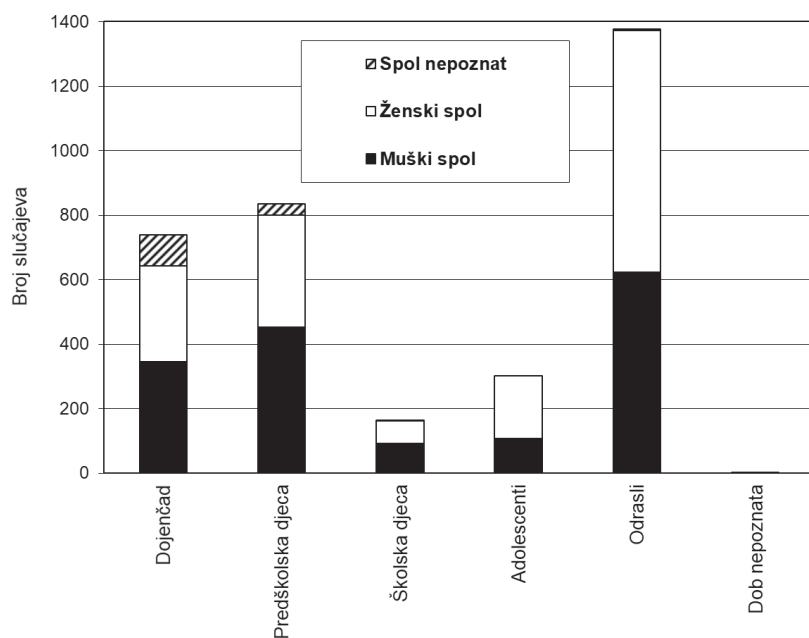
Ukupni broj slučajeva (3418) ne uključuje 88 upita o otrovnosti određene tvari bez odgovarajuće izloženosti ljudi i 9 slučajeva izloženosti životinja

Tablica 4. Okolnosti otrovanja ili razlog traženja informacije vezano za izloženost ljudi

Okolnosti otrovanja/ razlog traženja informacije	Broj slučajeva (% od ukupno)
Slučajno	2476 (70,6)
Suicidalno	475 (13,5)
Namjerno, ostalo ^a	142 (4,1)
Edukativni razlog poziva ^b	88 (2,5)
Profesionalno	81 (2,3)
Abuzus	78 (2,2)
Nepoznato	67 (1,9)
Psihijatrijski bolesnik ^c	66 (1,9)
Iatrogeno	19 (0,5)
Nuspojava lijeka	8 (0,2)
Napad	6 (0,2)
UKUPNO	3506 (100)

Ukupni broj slučajeva (3506) ne uključuje 9 slučajeva izloženosti životinja.

^adrugi namjerni razlozi osim pokušaja suicida, napada i abuzusa, ^bupiti o otrovnosti određene tvari bez odgovarajuće izloženosti, ^cnesvjestan posljedica zbog npr. teže mentalne retardacije, demencije i sl.

Distribucija slučajeva otrovanja u ljudi prema dobi i spolu. Dobne skupine: dojenčad – do uključivo 23 mjeseca života; predškolska djeca – od 2 do uključivo 5 godina; školska djeca – od 6 do uključivo 12 godina; adolescenti – od 13 do uključivo 17 godina; odrasli – navršених 18 godina i stariji